

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 9. februar 2021

Sag BS-46380/2019-HJR
(1. afdeling)

Dansk Jernbaneforbund som mandatar for

A,

B,

C,

D,

E

og

F

(advokat Jakob Bjerre for alle)

mod

DSB

(advokat Christian K. Clasen)

og

Sag BS-46394/2019-HJR

HK Danmark som mandatar for

G,

H

og

I

(advokat Michael Møllegaard Jessen for alle)

mod

DSB

(advokat Christian K. Clasen)

og

Sag BS-46401/2019-HJR

HK Danmark som mandatar for

G,

H,

A

og

I

(advokat Michael Møllegaard Jessen for alle)

mod

Banedanmark

(advokat Paw Fruerlund)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 22. afdeling den 20. august 2019 (BS-10693/2017-OLR, BS-10694/2017-OLR og BS-10696/2017-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Vibeke Rønne, Hanne Schmidt, Lars Hjortnæs, Lars Apostoli og Kristian Korfits Nielsen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Parterne har i alle tre sager gentaget deres påstande.

Anbringender

Sag BS-46380/2019-HJR

Dansk Jernbaneforbund som mandatar for A, B, C, D, E og F har supplerende anført navnlig, at DSB har givet et uopsigeligt løfte til dem om livslang fribefordring. Det er på intet tidspunkt tilkendegivet, at ordningen med fribefordring for pensionister kunne opsiges eller ophøre.

DSB har fulgt en praksis om fribefordring for pensionister stadigt og overordentligt længe, og de har derfor – ligesom med hensyn til DSB's løbende udmeldinger og tilsagn – med rette opfattet DSB's faktiske handlinger som en vilje til at forpligte sig uopsigeligt.

DSB har også bibragt dem en berettiget forventning på forvaltningsretligt grundlag om, at ordningen med fribefordring for pensionister var livslang og

ikke kunne opsiges. I overensstemmelse med den almindelige forvaltningsretlige grundsætning om retsbeskyttelse af berettigede forventninger skal de løfter, som DSB har givet, forstås efter deres indhold, og de kan ikke blot fragås som sket. En eventuel manglende hjemmel for DSB til at udstede togfrikort er dem uvedkommende.

DSB har supplerende anført navnlig, at DSB ikke har afgivet et uigenkaldeligt, bindende løfte over for appellanterne om livslang adgang til fribefordring.

DSB har heller ikke truffet en begunstigende forvaltningsafgørelse om, at appellanterne har ret til livslang fribefordring. At appellanterne i en periode har haft adgang til fribefordring, er ikke udtryk for og kan ikke sidestilles med en begunstigende forvaltningsakt, idet adgangen til fribefordring har baggrund i kontraktuelle forhold. Selv hvis adgangen til fribefordring blev anset for at være tildelt ved en forvaltningsakt, ville den kunne tilbagekaldes eller opsiges med et passende varsel, sådan som det er sket. Forvaltningsakten ville desuden være uhjemlet og dermed ugyldig, og også af den grund ville DSB ikke være forpligtet.

Sagerne BS-46394/2019-HJR og BS-46401/2019-HJR

HK Danmark som mandatar for G, H, A og I har supplerende anført navnlig, at deres situation ikke kan sammenlignes med, hvad der gælder for nuværende ansatte hos Banedanmark. Der kan derfor ikke slutes fra Højesterets dom i UfR 2018.3561. Det skyldes bl.a., at de – til forskel fra nuværende ansatte – er afskåret fra at fremsætte modkrav eller på anden måde varetage deres interesser over for deres tidligere arbejdsgiver. Fribefordring opfattes af forhenværende ansatte i Banedanmark som en helt central del af fællesskabet omkring jernbanen og som en central del af pensionsordningen, der ikke blot kan reduceres til et økonomisk spørgsmål.

DSB har afgivet et bindende løfte over for dem om, at de som pensionister ville have ret til livsvarigt frikort og personalebilletter. Et løfte om livslang fribefordring med DSB er også givet af Banedanmark. De blev således i forbindelse med oprettelsen af Banestyrelsen lovet, at de livsvarigt ville have ret til fribefordring på samme måde, som hvis de var fortsat som ansatte hos DSB. Der er tale om uforbeholdne og uigenkaldelige løfter.

De havde allerede inden oprettelsen af Banestyrelsen opnået ret til livsvarig fribefordring som følge af ansættelsen hos DSB, idet de på det tidspunkt havde været ansat mere end de 25 år, som er kravet for at opnå livslang fribefordring som pensionist. At Banedanmark og DSB ikke har kunnet nå til enighed om finansieringen af deres ret til fribefordring, er dem uvedkommende, og enten DSB eller Banedanmark skal således domfældes.

DSB har supplerende anført navnlig, at der ikke er grundlag for at skelne mellem pensionisters og nuværende ansattes ret til fribefordring. Af dommen i UfR 2018.3561 H kan udledes, at adgang til togfrikort for tidligere ansatte hos Banedanmark, som er gået på pension, ikke har karakter af en pensionsrettighed. Det har derfor været muligt at opsiges ordningen med fribefordring med passende varsel, sådan som det er sket.

DSB har ikke givet et bindende løfte over for appellanterne om livslang adgang til fribefordring. Den adgang til fribefordring, som visse pensionister tilbydes, er ikke udtryk for en livsvarig, uforbeholden og uigenkaldelig rettighed. For at få tilbudt fribefordring efter de for tiden gældende regler er det en forudsætning, at medarbejderen har opnået 25 års anciennitet, og at medarbejderen pensioneres fra DSB. Disse betingelser er ikke opfyldt i denne sag.

Banedanmark har supplerende anført navnlig, at Banedanmark ikke har indgået aftale med tidligere DSB-medarbejdere, herunder appellanterne, om, at Banedanmark skulle stille fribefordring til rådighed efter pensionering. Den afgørende forudsætning for tildeling af fribefordring til appellanterne som pensionister var deres tidligere ansættelse i DSB.

Den hidtidige ordning med fribefordring for ansatte hos Banedanmark, som er gået på pension, kunne opsiges med et passende varsel, og uden at der skulle betales økonomisk compensation. Det kan udledes af UfR 2018.3561 H. I den foreliggende sag er der således tale om et ensidigt indrømmet personalegode og ikke om en pensionsrettighed.

Banedanmark har på intet tidspunkt tilkendegivet over for appellanterne, at de som pensionister ville have en livslang og uopsigelig ret til fribefordring.

Højesterets begrundelse og resultat

Af de grunde, der er anført af landsretten, og da det, som appellanterne har anført for Højesteret, ikke kan føre til et andet resultat, stadfæster Højesteret dommen.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Dansk Jernbaneforbund som mandatar for A, B, C, D, E og F betale 80.000 kr. til DSB.

I sagsomkostninger for Højesteret skal HK Danmark som mandatar for G, H og I betale 80.000 kr. til DSB.

I sagsomkostninger for Højesteret skal HK Danmark som mandatar for G, H, A og I betale 80.000 kr. til Banedanmark.

Sagsomkostningsbeløbene skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.